

مقایسه عملکرد شناختی سالمندان دوزبانه و تک زبانه

مهشید فروغان^{۱،۲}؛ محمدعلی حسینی^۲؛ وحید راشدی^۱؛ محمد رضایی^۳؛ گوهر لطفی^{۲*}

چکیده

اختلالات شناختی یکی از مشکلات شایع دوران سالمندی است. در سال‌های اخیر مطالعات زیادی در زمینه تغییرات عملکرد شناختی مرتبط با افزایش سن انجام گرفته است. دوزبانگی در طول زندگی روی پردازش شناختی تأثیر دارد. با توجه به تعداد زیاد افراد دوزبانه در ایران و همچنین تعداد رو به افزایش افراد سالمند در کشور، انجام مطالعات در زمینه عملکرد شناختی افراد دو زبانه سالمند امری مهم است. در این مطالعه با استفاده از ابزار AMTs مهارت شناختی افراد سالمند دوزبانه و تک‌زبانه مقایسه شد. نتایج نشان داد که سالمندان دوزبانه نسبت به تک‌زبانه عملکرد شناختی بهتری نشان داده‌اند.

کلیدواژه‌ها: شناخت، سالمند، دوزبانگی

«دریافت: 1393/9/5 پذیرش: 1393/10/16»

1. مرکز تحقیقات مسائل اجتماعی روانی سالمندان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران

2. گروه مدیریت توانبخشی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران

3. گروه گفتاردرمانی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان

*عهده‌دار مکاتبات: تهران، اوین، بلوار دانشجو، انتهای بن بست کودکیار، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، گروه آموزشی مدیریت توانبخشی،

Email: lotfi_gohar@yahoo.com

تلفن: 09197118546

مقدمه

کرده‌اند ولی تحقیقات اندکی در زمینه اثر دوزبانگی در ایجاد تغییرات شناختی صورت گرفته است (6). کنترل شناختی عبارت است از توانایی منعطف کردن افکار و رفتار جهت مواجهه با درخواست‌های محیطی. این انعطاف‌پذیری شناختی برای هدایت کردن موفق درخواست‌های روزانه مهم است که با افزایش سن به‌طور معناداری ضعیف می‌شود (7). مطالعات نشان می‌دهد دوزبانگی باعث افزایش مهارت‌های حل مسأله افراد دوزبانه از دوران کودکی تا سالمندی می‌شود. این اثر به‌ویژه در تکالیفی که به کنترل و عملکرد اجرایی مثل طرح‌ریزی، انعطاف‌پذیری شناختی و شروع و مهار عملکردهای مناسب و نامناسب نیاز دارند نمایان‌تر بوده است (8). علت این افزایش توانایی حل مسأله، انعطاف‌پذیری شناختی مرتبط با دوزبانگی است. چون فرد دوزبانه فرصت انتخاب کردن بین دو زبان را دارد که این امر باعث انعطاف‌پذیری آن‌ها هنگام تفکر در مورد حل مسایل می‌شود (3).

اختلالات شناختی یکی از مشکلات شایع دوران سالمندی است که استقلال سالمندان را در معرض خطر قرار می‌دهد (1). در سال‌های اخیر مطالعات زیادی در زمینه تغییرات عملکرد شناختی مرتبط با افزایش سن انجام گرفته است (2) که اکثر آن‌ها ارتباط بین فعالیت اجتماعی، ذهنی و فیزیکی را با عملکرد شناختی در سالمندان تأیید می‌کنند و دوزبانگی یکی از مهم‌ترین این فعالیت‌های ذهنی، بسیار بحث‌برانگیز در این زمینه است (3). در حال حاضر شواهد مختلف نشان می‌دهد که دوزبانگی، به‌خصوص در افراد جوان و کودکان، روی پردازش شناختی تأثیر دارد (4). ولی مطالعات زیادی در زمینه تداوم این اثرات بر عملکرد شناختی افراد دوزبانه در طول زندگی و دوره سالمندی صورت نگرفته (5) و همچنین بیشتر این مطالعات در سالمندان غیرفارسی‌زبان انجام شده است. مطالعات مختلفی نقش پردازش‌های شناختی مثل حافظه فعال را در اکتساب زبان دوم بررسی

آزمونگر اجرا شد. جهت رعایت ملاحظات اخلاقی، اهداف و نحوه انجام تحقیق برای تمامی آزمودنی‌ها و والدین آن‌ها توضیح داده شده و به آنان اطمینان داده شد که تمامی اطلاعات اخذشده محرمانه باقی خواهند ماند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS 20 و آزمون‌های آماری کولموگروف-اسمیرنوف و تی مستقل استفاده شد.

یافته‌ها

از بین 60 سالمند حاضر در این مطالعه، 29 فرد دوزبانه ترک-فارسی (18 زن و 11 مرد) و 31 (20 زن و 11 مرد) نفر تک‌زبانه بودند. میانگین سنی هر دو گروه یکسان و برابر با $65/84 \pm 5/36$ بود. از بین این افراد 25 نفر بی‌سواد و 35 نفر باسواد بودند.

نتایج نشان می‌دهد که بین میانگین نمره عملکرد شناختی افراد دوزبانه و تک‌زبانه تفاوت معناداری دیده می‌شود، به طوری که عملکرد افراد دوزبانه بهتر از تک‌زبانه است.

جدول 1- مقایسه میانگین AMTs در سالمندان تک و دوزبانه

متغیر	n = 40					
	P	t	تک زبانه		دوزبانه	
			SD	M	SD	M
AMTs	0/03	7/23	1/89	6/65	1/64	8/80

بحث

هدف این مطالعه مقایسه عملکرد شناختی سالمندان تک‌زبانه و دوزبانه بود. همانطور که نتایج نشان داد سالمندان تک‌زبانه وضعیت شناختی ضعیف‌تری نسبت به افراد دوزبانه نشان دادند. این نتیجه هم در مورد افراد باسواد و هم بی‌سواد مشاهده شد. این نتایج با مطالعات Alladi و همکاران و همچنین Bialystok همسو می‌باشد و نشان می‌دهد که استفاده از دو زبان باعث بهبود عملکرد اجرایی فرد و در نتیجه عملکرد بهتر او در

با توجه به تعداد زیاد افراد دوزبانه در ایران و همچنین تعداد رو به افزایش افراد سالمند در کشور، انجام مطالعات در زمینه عملکرد شناختی افراد دو زبانه سالمند امری مهم است. هدف این مطالعه، مقایسه عملکرد شناختی افراد سالمند دوزبانه و تک‌زبانه می‌باشد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مقطعی که به صورت مقایسه‌ای انجام پذیرفته است، 60 سالمند از مراکز روزانه شهر همدان بر اساس معیارهای ورود به مطالعه انتخاب شدند. معیارهای ورود به پژوهش شامل: دامنه سنی 60 سال و بالاتر، فقدان اختلال شناختی بارز بر اساس تاریخچه اخذشده از سالمند و عدم ابتلا به مشکلات جسمی، روانی و ارتباطی همراه بود.

جمع‌آوری داده‌ها با کمک پرسشنامه متغیرهای جمعیت شناختی که مواردی شامل زبان، جنسیت، سن و تحصیلات را مورد سنجش قرار می‌دهد و همچنین نسخه فارسی شده آزمون کوتاه‌شده شناختی (AMTs) توسط متخصصین توانبخشی آموزش‌دیده مایل به همکاری صورت گرفت.

AMTs آزمونی است شامل 10 سؤال ساده و کوتاه که جهت‌یابی، تمرکز/توجه، حافظه کوتاه‌مدت و بلندمدت را می‌سنجد و برای غربالگری اختلال شناختی شامل دمانس و دلیریوم در سالمندان کاربرد دارد. فرم کوتاه‌شده مرکب از 10 سؤال با 10 امتیاز است که اجرای آن تنها 3 دقیقه طول می‌کشد. این آزمون در ایران اعتبارسنجی شده و نقطه برش 8 یا 7 از 10 (6 یا 7 از 9) به عنوان نقطه تفکیک وضعیت شناختی بهنجار از نابهنجار پیشنهاد شده است. پایایی درونی AMTs فارسی شده قابل قبول بوده (ضریب آلفای کرونباخ = 0/76) و همچنین پایایی برونی آن برای یک آزمون‌گر خوب است (ضریب همبستگی بین گروهی = 0/89) (9).

ابتدا به کمک افراد سالمند پرسشنامه اطلاعات فردی تکمیل شد. سپس در اتاقی آرام آزمون AMTs توسط

می‌باشد. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده اثر دوزبانگی در جلوگیری از دمانس بررسی شود.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که دوزبانگی در طول زندگی می‌تواند باعث بهبود عملکرد شناختی شود. لذا به نظر می‌رسد ترغیب افراد به یادگیری زبان دوم امری لازم و مفید خواهد بود.

تشکر و قدردانی

از تمامی سالمندانی که در این مطالعه شرکت نمودند، کمال تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

فعالیت‌های شناختی می‌شود و مستقل از سطح تحصیلات می‌باشد (6 و 10).

به نظر می‌رسد فرآیند اکتساب دو زبان و مدیریت و کنترل همزمان آنها، یعنی مهار همزمان یک زبان و کاربرد زبان دیگر، توانایی افراد دوزبانه در کنترل مناسب منابع مورد توجه را افزایش داده و بازنمایی‌های نمادین و انتزاعی جهت حل مسایل را در آنها ارتقا می‌دهد. به همین دلیل افراد دوزبانه سالمند در آزمون‌های شناختی مرتبط با عملکرد اجرایی و کنترل توجه از قبیل مهارت‌های بینایی-فضایی و حافظه فعال، عملکرد بهتری دارند (10). در این مطالعه میزان تسلط و تبحر افراد در هر یک از دو زبان با استفاده از آزمون‌های استاندارد زبانی بررسی نشد که از جمله محدودیت‌های این مطالعه

References

1. Esperanza A, Miralles R, Rius I, Fernández B, Dignon A, Arranz P, et al. Evaluation of functional improvement in older patients with cognitive impairment, depression and/or delirium admitted to a geriatric convalescence hospitalization unit. *Arch Gerontol Geriatr Suppl.* 2004;38:149-53.
2. Rashedi V, Rezaei M, Gharib M. Prevalence of cognitive impairment in community-dwelling older adults. *Basic and Clinical Neuroscience.* 2014;5(1):28-30.
3. Bak TH, Alladi S. Can being bilingual affect the onset of dementia? *Future Neurology.* 2014;9(2):101-3.
4. De Groot AM, Kroll JF. *Tutorials in bilingualism: Psycholinguistic perspectives*; Psychology Press; 2014; 108-11.
5. Bialystok E, Craik FI, Klein R, Viswanathan M. Bilingualism, aging, and cognitive control: evidence from the Simon task. *Psychol Aging.* 2004;19(2):290-303.
6. Bialystok E. Reshaping the mind: the benefits of bilingualism. *Can J Exp Psychol.* 2011;65(4):229-35.
7. Adesope OO, Lavin T, Thompson T, Ungerleider C. A systematic review and meta-analysis of the cognitive correlates of bilingualism. *Review of Educational Research.* 2010;80(2):207-45.
8. Bialystok E, Craik FI, Luk G. Bilingualism: consequences for mind and brain. *Trends Cogn Sci.* 2012;16(4):240-50.
9. Bakhtiyari F, Foroughan M, Fakhrzadeh H, Nazari N, Najafi B, Alizadeh M, et al. Validation of the Persian version of Abbreviated Mental Test (AMT) in elderly residents of Kahrizak charity foundation. *Iranian Journal of Diabetes and Metabolism.* 2014;13(6):487-94.
10. Alladi S, Bak TH, Duggirala V, Surampudi B, Shailaja M, Shukla AK, et al. Bilingualism delays age at onset of dementia, independent of education and immigration status. *Neurology.* 2013;81(22):1938-44.